

Тульчинський Р.В.

*ПВНЗ «Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая»
кандидат економічних наук, доцент*

ВЛАСТИВОСТІ СИСТЕМИ ЗАХОДІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Визначено, що в сучасних мінливих умовах набуває актуальності проблема забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів України. Одним із важливих кроків на шляху досягнення необхідного рівня економічної безпеки може бути розроблення системи відповідних заходів для забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів.

Обґрунтовано, що система заходів для забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів повинна відповідати таким властивостям, як: керованість, гнучкість, науковість, маневреність, еластичність, ефективність, оперативність, інформованість, варіативність та перспективність. Врахування цих властивостей сприятиме більш ефективному функціонуванню системи заходів забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів.

Доведено, що розробка системи заходів для забезпечення економічної безпеки регіонів повинна враховувати: основні напрями забезпечення економічної безпеки по відношенню до суб'єктів та об'єктів регіонів відповідно до сформованих цілей, поставлених завдань та запропонованих конкретних дій щодо забезпечення економічної безпеки на основі здійснення комплексу оперативних та довгострокових стратегічних заходів; аналіз відхилення фактичних результатів від запланованих прогнозних показників розвитку економіки регіону; результати постійного моніторингу детермінант процесу управління економічною безпекою та їх можливих змін для своєчасного коригування відповідних заходів в регіонах; наявні ресурси та потенційні можливості їх змін щодо забезпечення економічної безпеки регіонів.

Ключові слова: економічна безпека, забезпечення, система заходів, розвиток регіонів, властивості

Вступ. У сучасних умовах економічного розвитку забезпечення економічної безпеки суб'єктів економіки набуває першочергового значення для розвитку економіки країни. Забезпечення економічної безпеки є основою суверенітету, конкурентоспроможності, обороноздатності країни тощо. Проблеми забезпечення економічної безпеки, у свою чергу, зумовлюють актуальність створення інститутів та механізмів її забезпечення на різних рівнях. Одним із дієвих механізмів

забезпечення економічної безпеки може бути впровадження стратегічного управління економічною безпекою на регіональному рівні та створення відповідної системи заходів.

Постановка проблеми. У сучасних умовах економічної дестабілізації особливої уваги вимагає проблема забезпечення економічної безпеки, у том числі регіонів. Одним із дієвих механізмів забезпечення економічної безпеки може бути впровадження стратегічного управління економічною безпекою на регіональному рівні.

Аналіз останніх досліджень. Окремі питання щодо економічної безпеки представлені у працях закордонних науковців А. Сміта, Д. Рікардо, Т. Мальтуса, Д.-С. Мілля, А. Маршалла, А. Пігу, Дж.М. Кейнса, Е. Ласло, А. Маслоу, Р. МакЕлвейна, Р. Міллера, П. Самуельсона та ін.

Вирішенню проблем управління економічною безпекою присвятили свої праці такі вчені, як: О. І. Амоша, Д.Д. Буркальцева [1], З. С. Варналій[2], А. Й. Гальчинський, В.М. Геєць, Т.В. Голікова [4], О. М. Головченко [5], А. М. Гуменюк [6], Я. А. Жаліло, І. В. Криленко[8], О.М. Ляшенко [9], М. А. Хвесик, та інших.

Але, незважаючи на актуальність даної тематики та велику кількість публікацій, проблема розроблення дієвих механізмів щодо забезпечення економічної безпеки на регіональному рівні як складової національної економічної безпеки є недостатньо розробленою та вимагає подальших досліджень.

Метою цього дослідження є теоретико-методологічне дослідження забезпечення економічної безпеки регіонів України. Для досягнення поставленої мети було вирішено такі завдання: обґрунтовано необхідність забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів з урахуванням стану економічного розвитку в країні; визначено властиві принципи щодо системи заходів забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів; встановлено особливості системи заходів забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів.

Методологія дослідження. Дослідження будується на використанні системного підходу щодо забезпечення економічної безпеки та застосуванні багатьох методів наукового підходу, а саме аналітичного, статистичного, індукції та дедукції, а також методу систематизації.

Результати дослідження. Сучасні умови характеризуються незадовільним станом економічної безпеки, що супроводжуються міжнародними конфліктами та різного роду агресіями. Щодо України, це, перш за все, обумовлено проведенням антитерористичної операції на сході України та анексією Кримського півострова, що, у свою чергу, призвело до втрати Україною частки природного, трудового, промислового, рекреаційного та економічного потенціалу. Все це спричинило дестабілізацію економічної ситуації в країні, що можна охарактеризувати тим, що:

- втрачено частину валютних надходжень в країну;

- погіршено рівень енергетичної безпеки, інвестиційної привабливості країни та її регіонів;
- порушено роботу кредитно-банківської системи;
- відбулося падіння ділової активності всіх регіонів та їх суб'єктів, а також скорочення податкових надходжень та зборів до Державного бюджету України, зростання фінансового навантаження на бюджет, соціальні фонди держави та інші прояви економічної дестабілізації.

Відповідно доповіді ООН щодо ситуації на сході станом на 1 вересня 2015 р. в Україні загинуло щонайменше 7962 особи серед військових, цивільних та бойовиків, отримали поранення різної важкості 17,8 тис. осіб [10].

За оцінками міжвідомчої робочої групи, що працює при Міністерстві юстиції України з питань стягнення збитків, завданих анексією Криму, сукупні втрати становлять 1 трлн. 200 млрд. грн. [7].

Через значні збитки у Донецькій і Луганській областях та в результаті анексії Кримського півострова суттєво погіршився не тільки економічний, а й соціальний та екологічний стан. Ускладненим є доступ до медичних та освітніх послуг, погіршився екологічний стан територій, порушено роботу транспортної інфраструктури тощо. Все це ще раз доводить, що розвиток регіонів України відбувається в умовах економічної дестабілізації.

Отже, в сучасних умовах економічного розвитку набуває актуальності проблема забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів України. Одним із кроків на шляху досягнення економічної безпеки може бути розроблення відповідних заходів забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів в межах системи стратегічного управління. У свою чергу, сформована система заходів для забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів повинна відповідати певним властивостям, а саме:

- керованість: система заходів для забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів, як будь-яка інша система повинна мати властивість керованості, що надає можливість системі адекватно реагувати на будь-які дії по відношенню до неї;

- гнучкість, що передбачає здатність системи адаптуватися до будь-яких змін під впливом факторів різної природи без структурних змін у самій системі;

- маневреність, що передбачає спроможність системи забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів до реалізації цілеспрямованих заходів, внесення активних змін та структурного перебудування, що виступають відповіддю на зовнішні флуктації та різноманітні чинники деформації системи;

- еластичність, що розглядається як здатність системи забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів нейтралізувати зовнішні флуктації, відчуваючи при цьому певні деформації і/або втрати, що можна визначити за допомогою рівня еластичності, в досягненні цільових

установок забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів, виключаючи при цьому повне невиконання поставлених цілей;

– ефективність – передбачає оптимізацію та раціоналізацію витрат на організацію та функціонування системи забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів та самих заходів економічної безпеки;

– оперативність, що характеризується можливістю системи забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів в найкоротші терміни вирішувати поставлені завдання;

– інформованість – передбачає забезпечення достатньою об'єктивною та необхідною інформацією для прийняття рішень щодо заходів забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів, а також щодо результатів запровадження цих заходів;

– варіативність – дає можливість вибору варіантів щодо вибору заходів забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів та їх адаптації до конкретних умов розвитку регіонів та регіонів з урахуванням їх особливостей;

– перспективність – передбачає, що при формуванні системи заходів забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів слід враховувати подальші перспективи розвитку регіонів з урахуванням прогнозованості розвитку як регіонів так і зовнішніх змін;

– науковість – ґрунтується на розробці заходів щодо формування системи забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів з урахуванням досягнень науки та інноваційних розробок в цій галузі дослідження.

Розробка системи заходів забезпечення економічної безпеки регіонів повинна враховувати:

– основні напрями забезпечення економічної безпеки по відношенню до суб'єктів та об'єктів регіонів відповідно до сформованих цілей, поставлених завдань та запропонованих конкретних дій щодо забезпечення економічної безпеки на основі здійснення комплексу оперативних та довгострокових стратегічних заходів;

– відхилення фактичних результатів від запланованих прогнозних показників розвитку економіки регіону;

– результати постійного моніторингу детермінант процесу управління економічною безпекою та їх можливих змін для своєчасного коригування відповідних заходів в регіонах;

– наявні ресурси та потенційні можливості їх змін щодо забезпечення економічної безпеки регіонів.

Висновки. Отже, система заходів для забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів повинна відповідати таким властивостям, як: керованість, гнучкість, науковість, маневреність, еластичність, ефективність, оперативність, інформованість, варіативність та перспективність. Врахування цих властивостей сприятиме більш ефективному функціонуванню системи заходів забезпечення економічної безпеки розвитку регіонів.

Практичне значення отриманих результатів полягає у впровадженні у діяльність регіональних органів влади стратегічного управління економічною безпекою регіонів, що повинно спрямовуватися на: адаптивність до змін; здатність швидко реагувати на них; використання передових методів регіонального управління.

Подальший напрям дослідження щодо стратегічного управління економічною безпекою регіонів полягає у розробці різних напрямів стратегічних заходів з урахуванням детермінант процесу управління економічною безпекою на мезо- та макрорівні, а також специфічних особливостей регіонів та рівня їх розвитку.

Список використаних джерел

1. Буркальцева Д. Д. Інституціональне забезпечення економічної безпеки України : монографія / Д. Д. Буркальцева. – К. : Знання України, 2012. – 347 с.
2. Варналій З. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення: монографія / З. С. Варналій, Д. Д. Буркальцева, О. С. Саєнко. – К.: Знання України, 2011. – 299 с.
3. Відродження Донбасу: оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної політики / Хвесик М. А., Голян В. А., Новіков В. М. – Розділ 1.4. Екологічний стан та особливості природокористування. – С. 22-25 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/10>
4. Голікова Т. В. Державне управління територіальним економічним розвитком: теорія і практика : монографія / Т. В. Голікова. – К. : Вид-во НАДУ, 2007. – 296 с.
5. Головченко О. М. Економічна безпека регіону в гарантуванні стабільності національної економіки : монографія / О. М. Головченко. – Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2008. – 399 с.
6. Гуменюк А. М. Безпека структурно-інституціональної трансформації економіки регіону: теоретичні основи та прикладні аспекти : монографія / А. М. Гуменюк. – К. : НІСД, 2014. – 468 с.
7. Донбас і Крим ціна повернення : монограф. / за ред. В. П. Горбуліна, О. С. Власюка, Е. М. Лібанової, О. М. Ляшенко. – К. : НІСД. – 2015. – 474 с.
8. Криленко І. В. Економічна безпека регіону як складова забезпечення національної економічної безпеки / І. В. Криленко // Ефективна економіка. – Дніпропетровський ДАУ, 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1779>.
9. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: [монографія] / Олександра Миколаївна Ляшенко. – Луганськ : СНУ ім. В. Даля, ПП Резніков, 2011. – 400 с.
10. ООН: за півроку перемир'я загинули 165 цивільних [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bbc.com/ukrainian/political/2015/09/150908_un_donbas_report_she
11. Система економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: [монографія] / Ляшенко О. М., Погорелов Ю. С., Безбожний В. Л. [та ін.]; за заг. ред. Г. В. Козаченко. – Луганськ : вид-во "Елтон-2", 2010. – 282 с.

Тульчинский Р.В.

*ПВУЗ «Международный научно-технический университет имени
академика Юрия Бугая»*

кандидат экономических наук, доцент

СВОЙСТВА СИСТЕМЫ МЕР ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ

Определено, что в современных изменяющихся условиях приобретает актуальность проблема обеспечения экономической безопасности развития регионов Украины. Одним из важных шагов на пути достижения необходимого уровня экономической безопасности может быть разработка системы соответствующих мер для обеспечения экономической безопасности развития регионов.

Обосновано, что система мер для обеспечения экономической безопасности развития регионов должна отвечать таким свойствам, как: управляемость, гибкость, научность, маневренность, эластичность, эффективность, оперативность, информированность, вариативность и перспективность. Учет этих свойств будет способствовать более эффективному функционированию системы мер для обеспечения экономической безопасности развития регионов.

Доказано, что разработка системы мер для обеспечения экономической безопасности регионов должна учитывать: основные направления обеспечения экономической безопасности по отношению к субъектам и объектам регионов в соответствии со сформированными целями, поставленными задачами и предлагаемыми конкретными действиями по обеспечению экономической безопасности на основе осуществления комплекса оперативных и долгосрочных стратегических мероприятий; анализ отклонения фактических результатов от запланированных прогнозных показателей развития экономики региона; результаты постоянного мониторинга детерминант процесса управления экономической безопасностью и их возможных изменений для своевременного корректирования соответствующих мероприятий в регионах; имеющиеся ресурсы и потенциальные возможности их изменений по обеспечению экономической безопасности регионов.

Ключевые слова: экономическая безопасность, обеспечение, система мероприятий, развитие регионов, свойства

Tulchinskiy R.
*PHEI "Academician Yuriy Bugay
International Science and Technical University"
PhD, Associate Professor*

PROPERTIES OF ACTIONS SYSTEM FOR ENSURING ECONOMIC SECURITY OF REGIONS DEVELOPMENT

It has been determined that the problem of ensuring economic security of regions of Ukraine becomes actuality in today's changing environment. One of the important steps in achieving the desired level of economic security may be developing a appropriate measures system to ensure the economic security of regional development.

It has been proved that the system for ensuring the economic security measures of regional development should meet the following properties as: manageability, flexibility, scientific, agility, flexibility, efficiency, speed, awareness, variety and perspective. Considering these properties will contribute to more efficient system of security measures for ensuring the economic development of regions.

It is proved that the development of measures for ensuring the economic security of regions should be considered: the main directions for ensuring the economic security in relation to the subjects and objects of existing regions in accordance with setting goals, tasks and proposed specific actions for ensuring economic security through the implementation of complex operational and long-term strategic measures; analysis of deviation of actual results from the planned forecast indicators of region economic development; continuous monitoring results of determinants the management process of economic security and their possible changes for the timely adjustment of appropriate measures in the regions; available resources and potential possibilities them changes for ensuring the economic security regions.

Keywords: economic security, ensuring, system of management, regional development, properties

Тулчинський Р.В.
tuha@ukr.net